

otázku logičnosti dialektiky, t. j. otázku logickej korektnosti dialektiky a otázku dialektiky ako logiky. Nerešpektovanie prvej z týchto otázok vedie k miešaniu dvoch odporúčajúcich si koncepcií dialektiky: paradoxnej dialektiky a logickej dialektiky. Prvá vyhlasuje za svoj základný princíp paradox, rozumom neriešiteľnú rozpornosť či antinómiu. Druhá považuje za svoj základný princíp zákon dialektického rozporu, ktorý má racionálneho, logicky rekonštruovateľného vzťahu. Paradox antinómia a priori je neadekvátnym výrazom vedeckého problému určitého typu. Dialektika v chápaní Marxovom a Leninovom je metóda riešenia problémov daného typu. Ich riešenie spočíva v odhalení racionálneho, vnútorného rozporu, ktorý poskytuje vysvetlenie celej situácie a odstraňuje paradox, antinómiu. Dialektiku nemožno budovať ako paradoxnú logiku. Je to logika v širšom zmysle: skúma formy, genetické štruktúry predmetnej zložky myslenia, totožné s ontickými vývinovými formami bytia.

Snaha po precíznejšom odlíšení Marxovej a Leninovej dialektiky od paradoxnej dialektiky viedla v poslednom čase mnohých marxistických autorov k využitiu modernej logiky k pokusom o neparadoxné vyjadrenie problému dialektického rozporu (K. S. Rogowski), k využitiu kybernetiky pre vyjadrenie vzájomného pôsobenia a auto-reprodukcie a k analýze myšlienkového experimentu, ktorý dáva možnosť vyjadriť prechody od potenciálne možného ku skutočnému, sprostredkovanie a kvalitatívnu diferenciáciu, vedúcu k premene daného systému na iný systém (sebanegácia).

Aby sme dokázali skutočný význam dialektiky ako metodológie vied, musíme dokázať čím a ako obohacuje silu abstrakcie, čím a ako rozširuje a prehľbuje možnosti vedeckej explanácie, atď. Možnosť toho je daná tým, že marxizmus objavuje nový typ zákona, odlišný od tých, ktoré boli známe v klasických teóriách. Ide o zákon rozporu. Nejde len o rozpornosť zákona a javu, ale o vnútornú rozpornosť samého zákona. Tento objav, ak bude príslušne zhodnotený, zásadne ovplyvní všetky základné aspekty metodológie vedy: teóriu explanácie, teóriu abstrakcie, zjednotenie analogického a syntetického, indukcie a dedukcie, problém otvorenosti a historičnosti teórií.

Zaujím o obsah posledného referátu Bohumila Valehracha prejavil sa aj tým, že vyvolal najväčší počet otázok a pripomienok účastníkov sympózia. Keďže však slovenskej filozofickej obci, aspoň jej časti, sú známe Valehrachove myšlienky k problematike teórie odrazu a v tomto čísle nášho časopisu sa autor k tejto problematike znovu vyjadrí, nebudem tu o obsahu jeho referátu informovať.

V diskusií (okrem množstva otázok a odpovedí, ako aj záverečných slov referujúcich) závažnejšími diskusnými príspevkami prispeli najmä: P. V. Kopnin, E. V. Ilenkov, I. S. Narskij, V. A. Lektorskij, V. I. Šinkaruk, J. Srovnal, J. Zumr, J. Černý, R. Richta, J. Bodnár, A. Kopčok, A. Hlávek. Reprodukciou týchto príspevkov prekročil by som však stránkové možnosti tejto informácie.

Andrej Hlávek

VALNÉ ZHROMAŽDENIE SLOVENSKÝCH FILOZOFOV

V dňoch 15. a 16. decembra minulého roku sa uskutočnilo vo Vývrati pri Kuchyni Valné zhromaždenie Slovenskej filozofickej spoločnosti. Po voľbe volebnej a návrhovej komisie a kontrole uznesení z predchádzajúceho valného zhromaždenia predniesol vedecký tajomník SFS Ing. J. B o b e r, CSc., komentár k *Správě o činnosti SFS při SAV za roky 1968 a 1969*. Za najvýraznejšie črty práce SFS v tomto období označil

bohatú prednáškovú činnosť najmä v roku 1968, ďalej skutočnosť, že sa SFS stala z iniciatívy výboru členkou medzinárodnej federácie filozofických spoločností so sídlom v Bruseli a neskôr v Berne, ako samostatná organizácia, a vynaloženie mimoriadneho úsilia v súvislosti s obsahovým i organizačným zabezpečením tretieho sjazdu slovenských filozofov, napriek tomu, že jeho zvolanie bolo odložené.

K najpodstatnejším momentom referátu predsedu SFS prof. PhDr. J. Kocku, CSc., *O reorganizácii SFS a perspektívach jej činnosti*, patrí návrh na rozšírenie SFS ako aj návrh na vydávanie Filozofického spravodaja. V diskusii k správe i k referátu vystúpilo niekoľko prítomných. Schválili správu o činnosti, vyjadrili svoje stanovisko k návrhom referátu a predniesli niekoľko ďalších konkrétnych návrhov týkajúcich sa nových možností činnosti SFS. To všetko napokon zhrňajú uznesenia valného zhromaždenia, z ktorých za najvýznamnejšie treba považovať nasledujúce: valné zhromaždenie sa uznáva rozšíriť SFS o kategóriu mimoriadnych členov a prijíma nasledujúce alternatívne kritériá mimoriadneho členstva: a) absolvovanie vysokoškolského študijného odboru filozofia alebo b) práca v odbore filozofia alebo logika na akomkoľvek pedagogickom alebo vedeckom úseku; c) mimoriadnym členom SFS môže byť každý študent odboru filozofia od tretieho ročníka včítane, keď je riadne zapísaný. Vo výnimočných prípadoch rozhoduje výbor individuálne o prijatí za mimoriadneho člena na základe prihlášky.

Okrem toho valné zhromaždenie zvolilo nový výbor SFS, ktorého predsedom sa stal PhDr. T. Münz, CSc., podpredsedom prof. PhDr. J. Kocka, CSc., vedeckým tajomníkom Ing. J. Bober, CSc., hospodárom PhDr. Zdena Hlávková, CSc., a členovia: doc. PhDr. M. Zigo, CSc., J. Šefránek, PhDr. J. Veverka, CSc., prof. PhDr. M. Kusý, CSc. a doc. JUDr. Fr. Chorvát, CSc.

J. B.